

**KIRAN MILLWOOD
HARGRAVE**

FEMEI PE RUG

Traducere din limba engleză de Carmen Ion

CORINT
FICTION

Capitolul 1

Furtuna s-a abătut ca un pocnet din degete. Așa o vor descrie în lunile și anii care vor urma, atunci când amintirea nu va mai fi o durere surdă în spatele ochilor și o senzație de strivire în adâncul gâtlejului. Când își va găsi, în cele din urmă, locul în poveste. Și nici atunci nu vor reuși să spună povestea așa cum s-a întâmplat cu adevărat. Cuvintele trădează în diverse feluri: modelează realitatea prea ușor, prea superficial. Și în ceea ce văzuse Maren nu era pic de grație și ușurință.

În după-amiaza aceea, cea mai bună pânză de corabie e întinsă ca o pătura în poala ei, cu mama și Diinna stând la capete. Degetele lor mai mici și mai îndemânatice împung acele mai mărunte și cu mai mare precizie în rupturile făcute de vânt, în timp ce ea peticește găurile lăsate de strângerea velei în jurul catargului.

Lângă foc a fost pusă la uscat o grămadă de iarbă neagră tăiată și adusă de fratele ei Erik de pe muntele cel jos de pe continent. Mâine, după ce se va usca, mama îi va da trei pumni de iarbă pentru perna ei. Ea va desface snopii și va îndesa iarba, cu tot cu pământ, în fața de pernă, și, după luni de miros rânced de somn și păr nespălat, aproape că i se va face rău de

la parfumul de miere. Îl va prinde între dinți și va țipa până ce plămâni îi vor hârâi de la aroma înțepător de dulceagă.

Ceva o face acum să își ridice ochii spre fereastră. Ce o fi fost: o pasăre neagră pe fundalul întunecat sau poate un sunet? Se saltă în picioare ca să se dezmoștească și să privească golful cenușiu și plat, și mai departe marea, cu coamele valurilor izbindu-se ca niște cioburi sclipitoare. Bărcile abia se văd, luminate de cele două felinare pâlpâitoare de la prora și pupa.

Își imaginează că îi poate distinge pe tata și pe Erik de ceilalți bărbați, în barca lor, cu a doua cea mai bună velă strânsă bine pe catarg. Văslesc și barca se smucește și stau cu spatele spre orizont, acolo unde soarele se ascunde deja de o lună, și va rămâne ascuns încă una. Pierduți pe marea întunecată străpunsă de lumini pâlpâitoare, bărbații vor zări lumina neclintită din casele fără perdele din Vardø. Au trecut deja de stânca erodată de lângă insula Hornøya, în apropiere de locul unde bancul de pești a fost zărit mai devreme în după-amiaza aceea, pus în mișcare de balenă.

— Sigur nu mai e acolo, zice tata. Mama e îngrozită de balene. Până să ne târască Erik într-acolo cu brațele lui slăbănoage ca oasele de hering, ea se va fi îmbuibat deja, adaugă tata.

Erik se mulțumește să-și plece capul pentru a fi sărutat de mama, iar Diinna, soția sa, își apasă degetul mare de fruntea lui, potrivit obiceiului poporului sami, care spune că astfel leagă un fir ce-i trage pe bărbații plecați pe mare înapoi la casele lor. Erik și-a așezat o mână pe pântecul ei și a lăsat-o să zăbovească acolo pentru o clipă, scoțând și mai mult în evidență umflătura prin tunica tricotată. Diinna i-a îndepărtat mâna, dar nu fără blândețe.

— O să-l trezești din somn. Lasă-l în pace.

Mai târziu, Maren avea să-și dorească să se fi ridicat pentru a-i săruta pe amândoi pe fiecare din obrajii aspri. Avea să-și dorească să-i fi privit cum se îndreptau spre apă în pieile lor de focă peticite, tatăl călcând cu pași mari și Erik venind în spate cu mersul lui târșâit. Avea să-și dorească să fi simțit și altceva în afară de recunoștință pentru timpul pe care urma să îl petreacă doar cu mama și Diinna și pentru senzația de tihnă pe care i-o aducea șederea cu alte femei.

Și asta pentru că, la douăzeci de ani și cu prima cerere în căsătorie venită în urmă cu trei săptămâni, acum se putea considera, în fine, și ea femeie. Până la sfârșitul iernii, Dag Bjørnsson avea să termine cu amenajarea căminului lor în cea de-a doua casă plutitoare a tatălui său și după aceea aveau să se căsătorească.

În interior, îi explicase el gâfâindu-i fierbinte în ureche, avea să fie o vatră frumoasă și o magazie de lemne separată, așa încât să nu trebuiască să traverseze toată casa cu toporul în mână, cum făcea tatăl ei. Sclipirea periculoasă a metalului, chiar și în mâinile grijulii ale tatălui ei, o făcea pe Maren să simtă gust de fiere pe limbă. Dag știa asta și nu îl lăsa indiferent.

Dag era blond, la fel ca mama lui, și avea trăsături delicate. Maren era conștientă că alți bărbați luau asta drept dovadă de slăbiciune, dar nu-i păsa. Nu o deranjase când el își frecase gura mare de gâtul ei în timp ce-i povestea de cearșaful pe care ea urma să-l țeară pentru patul pe care el avea să-l facă pentru ei. Și, deși nu simțise nimic când Dag a atins-o ezitant pe spate, prea delicat și prea sus, prin rochia ei bleumarin de iarnă, pentru a avea vreo însemnătate, ceva pulsase undeva jos în pântecul ei la ideea unei case – și a unei vetre și a unui pat – numai a lor. Noaptea își apăsa mâinile pe locurile unde simțise acea fierbințeală cu

degetele ca niște bare reci pe șolduri și atât de amorțite, încât păreau să nu îi aparțină.

Nici măcar Erik și Diinna nu aveau casa lor: locuiau într-una dintre încăperile înguste pe care tatăl și fratele lui Maren le adăugaseră în capătul din spate al zidului exterior. Patul umplea toată încăperea și, prin peretele despărțitor, e lipit de al ei. În prima noapte petrecută de cei doi împreună, Maren își acoperise urechile cu brațele și trăsese în piept mirosul de paie vechi încinse al saltelei, însă nu auzise nici păs. De mirare cum de începuse pântecul Diinnei să crească. Pruncul avea să vină pe lume imediat după sfârșitul iernii, și după aceea în patul acela îngust vor dormi trei.

Mai târziu Maren avea să-și spună că ar fi trebuit, probabil, să se uite și după Dag cum pleacă, nu doar după tatăl și fratele ei.

În schimb, a luat pânza de catarg ruptă și a întins-o peste genunchii lor, și nu și-a ridicat privirea până ce pasărea aceea sau sunetul sau o schimbare în aer nu a ademenit-o la fereastră ca să privească luminile schimbătoare care brăzdau întunecimea mării.

Brațele îi trosnesc: își lipește un deget cu pielea înnăspriță de ac de alt deget și îl împinge pe sub manșeta de lână a rochiei, simte cum părul i se ridică pe mână și pielea de dedesubt se încordează. Bărcile continuă să vâslească, înaintând încă neclintite, cu lămpile pâlپătoare arzând în lumina difuză.

Și pe urmă marea se înalță și cerul se prăvale și un fulger verzui se abate peste tot, străpungând bezna cu o sclipire bruscă, îngrozitoare. Mama se apropie de fereastră, atrasă de lumină și de zgomot, marea se ciocnește cu cerul ca un munte ce se despică, iar ele o simt până în tălpi și pe șira spinării, în timp ce Maren își mușcă limba și simte gust fierbinte de sare în gâtlej.

Și mai apoi pare că amândouă țipă, dar niciun sunet nu le iese pe gură, și nimic altceva nu se vede decât marea și cerul, și luminile bărcilor înghițite toate, și bărcile scânteind fulgerate, și bărcile învărtindu-se pe loc, zburând, răsu-cindu-se, pierind. Maren iese în goană în vântul năprasnic, îndoită de mijloc de fustele brusc îmbibate de apă. Diinna o strigă și trânteste ușa în urma ei pentru a împiedica focul să se stingă. Ploaia o apasă pe umeri, vântul o lovește în spinare, își ține mâinile încleștate în jurul a nimic. Țipă atât de tare, încât gâtul o va durea zile întregi. În jurul ei, alte mame, alte surori și fiice au năvălit afară: siluete întunecate, alunecoase de la ploaie și stângace în mișcări precum focile.

Furtuna încetează până să ajungă ea în port, la două sute de pași de casă, pe țărmul pustiu căscându-se spre mare. Norii se micșorează, încolăcindu-se, și valurile se domolesc și se așază la orizont, blânde ca o turmă de oi.

Femeile din Vardø se strâng în centrul scobit al insulei și, deși unele dinre ele încă mai țipă, urechile lui Maren țiuie de atâta liniște. În fața ei, portul a rămas curat și neted ca o oglindă. Își simte fălcile înțepenite și strânse ca în balamale și din limba mușcată i se prelinge sânge pe bărbie. Acul i-a rămas prins în membrana dintre degetul mare și arătător și rana e un cerc roz perfect.

O ultimă străfulgerare luminează marea odios de liniștită și din negreala ei se ivesc vâsle și cârme și un catarg întreg cu pânzele strânse cu grijă, ca o pădure subacvatică dezrădăcinată. Nici urmă de bărbați.

Este Ajunul Crăciunului.

Capitolul 2

Peste noapte, lumea se albește. În ziua aceea de Crăciun, în acea primă zi de după, biserica se înalță întunecată, ca o prăpastie înfășurată în zăpadă, dintre casele a căror lumină o înghite.

Rămân înzăpezite timp de trei zile, Diinna izolată în încăperile înguste din spate, Maren incapabilă să se miște, la fel ca mama ei. Nu mănâncă altceva decât pâine veche, care li se așază ca o piatră în stomac. Maren simte mâncarea atât de solidă înăuntrul ei, și tot corpul atât de ireal, încât își zice că va rămâne ținută de pământ doar prin bucățile de pâine rancedă ale mamei. Dacă nu va mânca, se va preface în fum și se va încârliga în jurul streșinii întunecate.

Încearcă să-și păstreze mințile umplându-și burta până ce o doare și așezându-se cât mai aproape de foc. Oriunde o atinge, își spune ea, se convinge că este reală. Își ridică părul și-și dezgolește ceafa murdară, își răsfiră degetele pentru a lăsa căldura să le lingă, își saltă poalele rochiei până ce ciorapii de lână încep să se pârlească și să miroasă. „Aici, și aici, și aici.” Sâniul, spatelul și între ei inima sunt strânse bine în vesta de iarnă.

În ziua a doua, focul se stinge pentru prima oară în ani de zile. Tata era cel care făcea întotdeauna focul, iar ele doar aveau grijă să-l țină aprins noaptea și să sfarme tăciunii dimineața pentru ca miezul fierbinte să respire. Deși Maren doarme în același pat cu mama ei, un strat de chi-ciură se depune peste pături în numai câteva ore. Niciuna din ele nu scoate o vorbă, niciuna nu se dezbracă. Maren se înfășoară în vechea haină din piele de focă a tatei. Nu a fost bine jupuită și pute un pic a grăsimi stricată.

Mama stă învelită în haina lui Erik, din vremea când era copil. Ochii ei sunt încetoșați ca ai peștilor afumați. Maren încearcă s-o facă să mănânce, dar ea se încolăcește pe marginea patului și oftează ca un copil. Maren se bucură că prin fereastra goală marea nu se vede din pat.

Acele prime trei zile sunt o groapă în care Maren se scufundă. Vede cum toporul tatei îi face cu ochiul în beznă. Limba i se îngroașă, ca acoperită de mușchi de copac, iar locul moale unde a mușcat-o în timpul furtunii devine spongios și se umflă, cu o porțiune tare în mijloc. Durerea nu-i dă pace și sângele care îi curge din limbă îi face sete.

Îi visează pe tata și pe Erik și se trezește înfrigurată și asudată, cu mâinile înghețate. Îl visează pe Dag cum deschide gura plină de cuiele cu care ar trebui să facă patul lor. Se întrebă dacă vor muri și ele, dacă Diinna nu a murit deja în timp ce pruncul dinăuntrul ei continuă să se miște, tot mai încet. Se întrebă dacă Dumnezeu li se va arăta și le va porunci să trăiască.

Și ea și mama duhnesc când Kirsten Sørensdatter vine și le scoală din pat în a treia noapte. Kirsten le ajută să așeze lemnele în vatră și să ațâțe, în sfârșit, focul. Își croiește drum spre ușa camerei Diinei și, când o deschide, aceasta

pare aproape furioasă, așa cum stă cu mâinile apăsate tare de o parte și de alta a pântecului umflat și cu buza bosumflată lucind stins în lumina lămpii.

— Mergem la biserică, le spune Kirsten celor trei femei. E duminică.

Nici măcar Diinna, care nu crede în Dumnezeuul lor, nu se împotrivește.

*

Abia când se strâng toate în biserică, Maren înțelege: aproape că n-a mai rămas niciun bărbat în satul lor.

Toril Knudsdatter aprinde lumânările una după alta, până ce încăperea strălucește atât de tare, încât lumina lor îi înțeapă ochii lui Maren. Numără în tăcere. Din cei cincizeci și trei de bărbați, au rămas doar treisprezece: doi bebeluși ținuți în brațe de mamele lor, trei bătrâni și restul băieți prea mici pentru a naviga. Până și preotul a pierit pe mare.

Femeile se așază în stranele în care stau de obicei, lăsând spații goale în locurile ocupate de soții și fiii lor, însă Kirsten le poruncește să vină mai în față. Toate, în afară de Diinna, o ascultă, mute și supuse ca o cireadă de vite. Se adună în primele trei rânduri din cele șapte câte are biserica.

— Au mai fost naufragii, zice Kirsten. Și am supraviețuit și fără bărbați.

— Dar nu cu atâția morți, răspunde Gerda Folnsdatter. Și nu cu soțul meu printre ei. Sau cu al tău, Kirsten, sau al lui Sigfrid. Ori cu fiul lui Toril. Cu toții...

Își duce mâinile la gât și tace.

— Ar trebui să ne rugăm sau să cântăm, propune Sigfrid Jonsdatter, și celelalte femei îi aruncă priviri veninoase.

În astea trei zile au rămas captive în casele lor, despărțite unele de altele, și acum nu vor, nu pot vorbi decât despre furtună.

Femeile din Vardø caută, toate, semne. Furtuna a fost un semn. Corpurile, încă neaduse de apă la mal, vor fi considerate alt semn. Însă acum Gerda vorbește despre singura chiră de mare pe care a văzut-o rotindu-se pe deasupra balenei.

— În forma cifrei opt, spune ea arcuindu-și mâinile arămii în aer. S-a învârtit o dată, de două, de trei, de șase ori, am numărat eu.

— Șase ori opt nu înseamnă mare lucru, îi taie vorba Kirsten.

Stă în picioare lângă amvonul sculptat al pastorului Gurrson. Își ține mâna așezată pe el și dă semne de nervozitate sau tristețe numai prin felul în care zgârie formele dăltuite în lemn cu degetul ei mare și lat.

Soțul ei e printre marinarii înecați și toți copiii i-au murit înainte să apuce să respire. Maren o place și a lucrat deseori cot la cot cu ea, însă acum o vede la fel cum o văd dintotdeauna celelalte: drept o femeie aparte. Nu stă în spatele amvonului, deși s-ar zice că acolo i-ar fi locul: le cântărește și judecă din priviri precum un preot.

— Totuși balena, zice Edne Gunnsdatter, care are fața așa de umflată de plâns, că pare învinețită. I-am văzut burta albă sclipind pe sub valuri.

— Se hrănea, spune Kirsten.

— Ba nu, îi ademenea pe bărbați, ripostează Edne. A condus bancul de pești spre Hornøya de șase ori, ca să se asigure că îl vedem.

— Am văzut, dă din cap Gerda făcându-și cruce. Am văzut și eu.

— Ba n-ai văzut, zice Kirsten.

— Am văzut sângele pe care l-a scuipat Mattis pe masă anul trecut în Ajunul Crăciunului. Nu l-am putut șterge.

— Se duce cu șmirghel, spune Kirsten pe un ton liniștit.

— Treaba cu balena e în neregulă, intervine Toril. Își ține fiica atât de strâns în poală, încât pare că a cusut-o de coapsă cu împunsăturile ei legendar de precise. Dacă Edne are dreptate, atunci înseamnă că balena a fost trimisă.

— Trimisă? întrebă Sigfrid, iar Maren o vede pe Kirsten cum îi aruncă o privire recunoscătoare, crezând că a găsit în ea un aliat. Cum e posibil așa ceva?

Un oftat se aude din capătul din spate al bisericii, și toată încăperea se răsuțește cu fața către Diinna, dar ea își dă capul pe spate, cu ochii închiși și pielea maronie de pe gât sclipind aurie în lumina lumânărilor.

— Diavolul acționează mișelește, rostește Toril, și fiica ei își îngroapă fața în umărul mamei și scoate un strigăt de groază.

Maren se întreabă ce spaima a sădit Toril în ultimele trei zile în cei doi copii ai ei care au supraviețuit la naștere.

— El, diavolul, are puteri întrecute doar de Dumnezeu, adaugă Toril. Și ar fi putut să ne trimită o asemenea furtună. Sau cineva ar fi putut să îl invoce ca s-o facă.

— Ajunge, sparge Kirsten tăcerea, înainte să apuce să se aștearnă. Astfel de vorbe nu ne ajută cu nimic.

Maren ar vrea să i se alăture în certitudinea cu care vorbește, dar mintea nu îi stă decât la forma, la sunetul care a ridicat-o în picioare și a condus-o la fereastră. Crezuse că era o pasăre, însă acum acel ceva plutește, masiv și greu de stăpânit, cu cincisprezece rânduri de înotătoare și burta în

sus. Ceva nefiresc. Și totuși îi este imposibil să-l împiedice se se ștească în colțul ochilor, chiar și în lumina binecuvântată a bisericii.

Mama tresare, ca trezită din somn, deși lumânările i-au reflectat ochii care nu au clipit de când ele s-au așezat în strană. Vorbește, și Maren aude urmele tăcerii prelungite în vocea ei.

— În noaptea când s-a născut Erik, pe cer a apărut un punct roșu de lumină, zice mama.

— Îmi amintesc, șoptește Kirsten.

— Și eu, spune Toril.

„Și eu”, își zice în sine ea Maren, cu toate că la acea vreme nu avea decât doi ani.

— L-am urmărit pe cer până s-a scufundat în mare, rostește mama abia mișcând din buze. Punctul a luminat toată apa cu sânge. Erik s-a născut însemnat, geme ea și își acoperă fața. Nu ar fi trebuit să-l las să plece pe mare.

Un nou val de bocete se înalță din piepturile femeilor. Nici măcar Kirsten nu reușește să îl potolească. O pală de aer rece pătrunde în încăperea și Maren își întoarce capul la timp ca să o vadă pe Diinna ieșind din biserică. Vorbele pe care i le-ar putea oferi mamei în timp ce o strânge în brațe nu ar fi decât o alinare amară: „Nu a avut de ales, nu a avut nimic altceva decât marea.”

Vardø este o insulă, din râna căreia portul mușcă o bucată, celelalte țarmuri fiind prea înalte și stâncoase pentru a lansa bărcile de pe ele. Maren a învățat despre năvoade înainte de a învăța despre durere, despre vreme înainte de a ști ce-i dragostea. Vara, mâinile mamei ei sunt presărate cu stelutele solzilor de pește, carnea atârnă sărată la uscat,

precum scutecele albe ale pruncilor, sau e înfășurată în piei de ren și îngropată să putrezească.¹

Tata obișnuia să spună că marea le modela viețile. Că trăiseră și muriseră dintotdeauna din mila ei. Însă furtuna a transformat-o în dușman, și ceea ce urmează este o scurtă discuție despre posibilitatea de a părăsi insula.

— Am rude în Alta, anunță Gerda. Acolo e suficient pământ și mult de lucru.

— Și n-a ajuns furtuna până acolo? întrebă Sigfrid.

— Vom afla cât de curând, îi răspunde Kirsten. Probabil că vom primi vești din Kiberg, unde furtuna a lovit cu siguranță.

— Sora mea o să-mi trimită mesaj, dă din cap Edne. Are trei cai și stă la doar o zi distanță călare.

Maren stă și le ascultă cum vorbesc despre Varanger sau Tromsø, aflat și mai adânc pe continent, de parcă vreuna dintre ele și-ar putea închipui cum este viața într-un oraș atât de îndepărtat. Un mic dezacord apare cu privire la persoana care va îngriji de reni, care i-au aparținut lui Mads Petersson, pierit în barcă împreună cu soțul și fiii lui Toril. Aceasta din urmă pare să se simtă oarecum îndreptățită să preia sarcina, însă când Kirsten anunță că se va ocupa ea, nimeni nu obiectează. Maren nu se poate imagina făcând focul, cu atât mai puțin strunind în toiul iernii o cireadă de animale nedomesticite. Pare că Toril gândește la fel, căci renunță imediat la pretenție.

¹ Practica putrezirii deliberate a cărnii sau a peștelui, specifică populațiilor arctice și subarctice, avea rolul de a conserva cu ajutorul proprietăților bacteriilor ce apăreau în proteina descompusă, împiedicând apariția patogenilor pentru o perioadă mai lungă (n. red.).

Prea multe nu mai sunt de spus și discuțiile încetează în cele din urmă. Nu se decide decât că vor aștepta vești din Kiberg și, dacă nu vor sosi într-o săptămână, vor trimite după ele.

— Până atunci ar fi bine să ne întâlnim zilnic la biserică, zice Kirsten, iar Toril dă din cap cu putere, de data asta de acord cu ea. Trebuie să avem grijă unele de altele. Ninsorile par a fi pe cale să se termine, dar nu se știe niciodată.

— Și să fim atente la balene, spune Toril, și în lumina care cade pe fața ei, Maren întrezărește oasele ce i se mișcă pe sub piele. Arată atât de amenințătoare, încât fetei îi vine să râdă. Se abține mușcându-și locul moale de pe limbă.

Nu se mai discută despre plecarea de pe insulă. În timp ce coboară dealul către casă, cu mama atârnată de brațul ei atât de strâns încât o doare, Maren se întreabă dacă și celelalte femei se simt ca ea: mai legate ca oricând de locul acesta. Cu sau fără balenă, cu sau fără semne prevestitoare, Maren a fost martora morții a patruzeci de bărbați. Acum, ceva în ea o leagă strâns de acest ținut și o ține captivă în el.